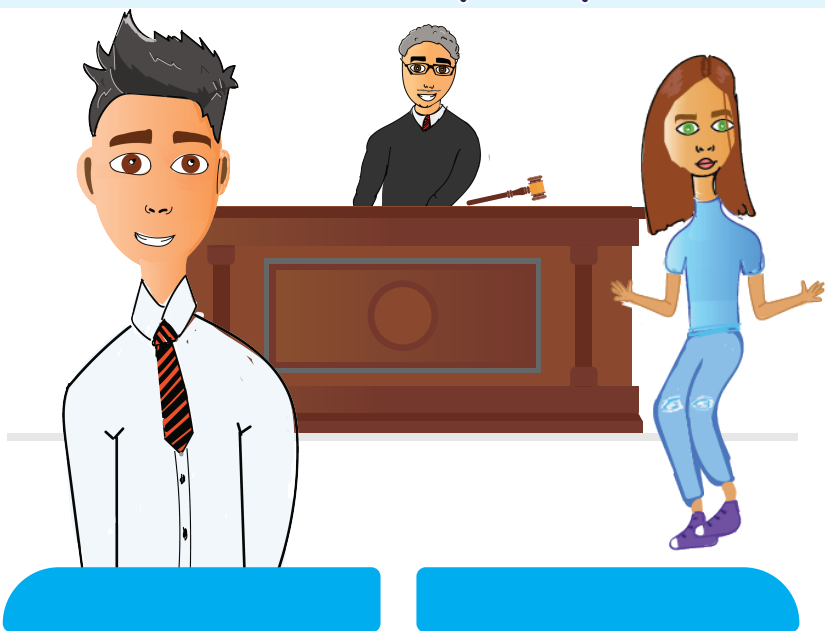

Vodič za roditelje/staratelje djece svjedoka i oštećenih u krivičnom postupku

Vrhovni sud Crne Gore

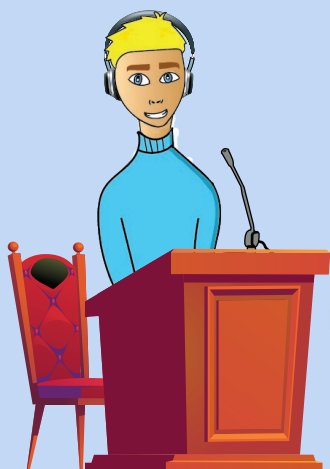

Vrhovno državno tužilaštvo
Crne Gore

NORWEGIAN MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS

Finansirano od
Vlade Kraljevine Norveške

O ovom vodiču

Djeca svjedoci i oštećeni u postupku dolaze u tužilaštvo ili sud da odgovore na pitanja o nečemu što im se desilo, odnosno o nečemu što su vidjeli ili čuli.

Neka djeca dobro podnose svjedočenje, a za neku to predstavlja veliki stres. Mogu se osjećati kao da su uradili nešto loše i potrebno je da ih razuvjerite.

Ovaj vodič pruža informacije koje Vam mogu biti smjernice kako da pomognete svom djetetu i učinite da osjeća veće samopouzdanje pri odlasku u tužilaštvo ili na sud. Sadrži i savjete o tome kako da se nosite sa sopstvenim osjećanjima i zabrinutostima.

Vodič je namijenjen prvenstveno roditeljima/starateljima djece koja su kao svjedoci i oštećeni u postupku pozvani od strane tužilaštva ili suda.

Vama i Vašem djetetu podršku će pružiti stručna služba u tužilaštvu ili u sudu.

Važno je da djeca na sudu kažu istinu o onome što se dogodilo i da to saopšte sopstvenim riječima. Kad djetetu pomažete da se pripremi, nemojte s njim „uvježbavati govor“ ili ga učiti na koji način da dâ izjavu. To može zbuniti dijete i unijeti u njegov iskaz neke sadržaje koji se nisu desili. Prihvatite sve što Vam dijete spontano kaže, a ispitivanje o krivičnom djelu prepustite stručnjacima u tužilaštvu i sudu.

Osoba iz stručne službe tužilaštva ili suda, u Vašem prisustvu, pripremiće dijete za saslušanje pred tužilaštvom/sudom.

Sadržaj

- ***Zašto je važno da roditelji/staratelji pripreme i podrže dijete tokom procesa svjedočenja?***
- ***Gdje će se obaviti saslušanje mog djeteta?***
- ***Ko pruža podršku meni i mom djetetu tokom svjedočenja?***
- ***Kakav je postupak svjedočenja? Koja prava ima moje dijete?***
- ***Kako da najbolje priprelim i podržim svoje dijete za svjedočenje?***
- ***Što da kažem svom djetetu o svjedočenju?***
- ***Koja je moja uloga u tom svjedočenju?***
- ***Što radim nakon svjedočenja mog djeteta?***
- ***Značenje izraza***

Zašto je važno da roditelji i staratelji pripreme i podrže dijete tokom procesa svjedočenja?

Biti svjedok može biti traumatično iskustvo za djecu. Tokom ispitivanja u tužilaštvu/sudu, prošli događaji oživljavaju i postaju sadašnjost. To za Vaše dijete može biti veoma uznemirujuće i bolno.

Pripremajući dijete za svjedočenje, Vi:

- *smanjete mogućnost ponovne traumatizacije djeteta;*
- *činite da Vaše dijete osjeća da ima podršku i da je manje pod stresom;*
- *pomažete svom djetetu da bude smirenije i da ima više samopouzdanja, pa time i da dâ bolju izjavu/iskaz tokom saslušanja.*

Ne zaboravite: djeca više vole predvidljivost nego nešto što im je apstraktno ili nepoznato.

Pripremte ih tako da razumiju šta će se sve dešavati kad dođu u tužilaštvo/sud.

Gdje će se obaviti saslušanje mog djeteta?

Prema djeci koja su svjedoci krivičnih djela postupa se prema posebnom zakonu – Zakonu o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku. On nalaže da se djeca svjedoci i oštećeni saslušavaju samo jednom, a saslušava ih državni tužilac/tužiteljka za maloljetnike, u državnom tužilaštvu. Međutim, u zavisnosti od situacije, ako za to postoje opravdani razlozi, sudija može da zatraži da Vaše dijete po drugi put da iskaz, ali pred sudom.

Ko pruža podršku meni i mom djetetu tokom svjedočenja?

U tužilaštvu i sudu postoje stručne službe sastavljene od stručnjaka (socijalni radnici, specijalni pedagozi, psiholozi) koji imaju znanja i iskustva u radu s djecom u krivičnom postupku.

Stručne službe tužilaštva i suda postoje da bi Vašem djetetu pomagale prije i tokom svjedočenja.

Važno je da znate da tokom pripreme za saslušanje/razgovor, stručno lice iz stručne službe neće s Vašim djetetom razgovarati o predmetu.

Stručno lice neće uticati na izjavu Vašeg djeteta niti će je na bilo koji način mijenjati. Njegova je uloga da pripremi dijete za razgovor. Ta osoba će Vašem djetetu detaljno objasniti kako izgleda razgovor, predočiti mu koja je njegova uloga i kako da što je moguće više olakša proces svjedočenja. Taj pripremni razgovor sa stručnim licem može pomoći Vašem djetetu da se opusti i lakše saopšti sve što zna tokom svjedočenja.

Stručno lice će:

- *razgovarati s Vašim djetetom, saznati kakva očekivanja ima i šta ga brine u vezi s davanjem iskaza;*
- *objasniti Vama i Vašem djetetu proces davanja iskaza i pravila ponašanja tokom davanja iskaza.*

Kakav je postupak svjedočenja?

U skladu sa zakonom, djeca do 14 godina starosti ispituju se posredstvom stručnih lica iz stručne službe tužilaštva ili suda, u zasebnoj prostoriji.

Prilikom ispitivanja, osoba iz stručne službe pružaće verbalnu i neverbalnu podršku Vašem djetetu u mjeri koja ne dovodi u pitanje djetetovu objektivnost i profesionalnost osobe iz stručne službe. Ispitivanje se sprovodi radi utvrđivanja činjenica o krivičnom djelu.

Zakon propisuje da dijete, prilikom davanja svog iskaza, nema kontakt s okrivljenim i njegovim/njenim advokatom/advokaticom u tužilaštvu.

Vaše dijete ne može da vidi niti da čuje osobe koje se nalaze u drugoj prostoriji. Tako ima osjećaj da je zaštićeno, da neće doći do neprijatnih pogleda i pitanja koja ga mogu dodatno povrijediti.

Po pravilu se i ostala maloljetna lica (djeca starija od 14 godina) saslušavaju u posebnoj prostoriji i posredstvom stručnih lica iz stručne službe.

Koja su prava mog djeteta?

Vaše dijete ima pravo:

- *da bude saslušano u zasebnoj prostoriji, uz korišćenje audio-vizuelne tehnike;*
- *da bude zaštićeno od ponovnog ispitivanja;*
- *da se krivični postupak vodi na način koji potencijalne neprijatnosti svodi na minimum – prema djetetu treba postupati veoma pažljivo, imajući na umu krivično djelo o kojem svjedoči, doživljeno neprijatno iskustvo i posljedice koje s tim u vezi osjeća;*
- *da bude informisano o toku i ishodu krivičnog postupka – djeca strahuju od onoga što se može desiti kad okrivljeni sazna za svjedočenje, kad izađe iz pritvora ili zatvora;*
- *da mu se obezbijedi hitnost i tajnost postupka, što podrazumijeva isključenje javnosti;*
- *da nakon saslušanja, budući da je doživjelo neprijatno iskustvo zbog krivičnog djela učinjenog na njegovu štetu ili zbog onoga što je vidjelo/čulo, dobije stručnu pomoć i tretman kako bi povratilo emocionalnu sigurnost i stabilnost, oporavilo se.*

Kako da najbolje pripremiti i podržim svoje dijete za saslušanje/razgovor?

Presudno je da tokom čitavog ovog procesa dijete ima podršku s Vaše strane.

Kako ćete pripremiti svoje dijete – to, naravno, zavisi od njegovog uzrasta i nivoa zrelosti, sposobnosti razumijevanja. No svakako je važno stvari objašnjavati jednostavno i jasno, jer ćete time pomoći da se smanji napetost. Možete koristiti *Vodič za djecu svjedoke*, napisan na način primjeren djeci, koji ćete dobiti od stručne službe tužilaštva ili suda tokom prvog sastanka s njima.

Važno je da imate na umu da ste stručna služba i Vi na zajedničkom poslu – da pomognete Vašem djetetu da se bolje nosi s procesom time što ćete osigurati da:

- *ima dobru podršku tokom postupka;*
- *bude informisano o onome što se dešava i zašto se dešava;*
- *ne bude pod pritiskom koji mu drugi stvaraju;*
- *se njegovi/njeni stavovi i želje ozbiljno shvataju;*
- *uživa odgovarajuću podršku roditelja/staratelja;*
- *ima pristup resursima i stručnoj podršci.*

Šta da kažem svom djetetu o razgovoru koji ga očekuje u tužilaštvu ili sudu?

Ne postoji poseban scenario koji odgovara na pitanje što bi trebalo da kažete svom djetetu.

Vi najbolje poznajete svoje dijete. Zato nastojte da mu prenesete informacije na način za koji smatrate da je za njega/nju najbolji.

Važno je da saopštite svom djetetu:

- *zašto idete u tužilaštvo/sud;*
- *koga će sresti na saslušanju/razgovoru;*
- *koliko bi saslušanje/razgovor trebalo da traje;*
- *da neće biti pod pritiskom da govori o bilo čemu što mu/joj stvara nelagodu;*
- *da nije ni u kakvoj nevolji;*
- *da je njegova/njena dobrobit najvažnija!*

Koja je moja uloga u tom razgovoru?

Vaša prvenstvena uloga u ovom procesu jeste da pružite podršku svom djetetu i da postupate u njegovom najboljem interesu.

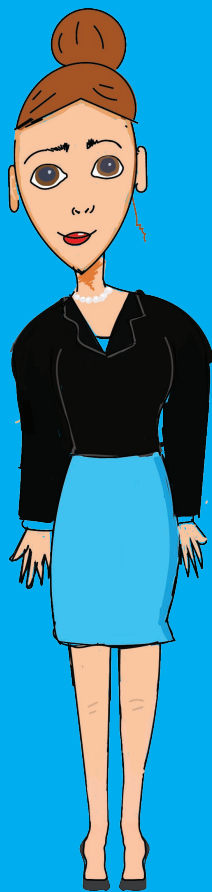
Kad god je to moguće, obezbijediće Vam se vrijeme da iznesete razloge za zabrinutost, ako ih imate, ali u odsustvu djeteta.

Što radim nakon svjedočenja mog djeteta?

Nakon svjedočenja/razgovora pohvalite svoje dijete i provedite neko vrijeme s njim radeći nešto što ono voli.

U slučaju da Vašem djetetu bude potrebna dalja podrška, obratite se stručnoj službi tužilaštva/suda. Oni će Vas povezati sa stručnjacima iz centra za socijalni rad ili sa stručnjacima iz sistema zdravstvene zaštite specijalizovanim za rad s djecom koja su doživjela neprijatna iskustva.

Značenje nekih važnih izraza

dokaz – ono što svjedok kaže u tužilaštvu ili pred sudom, a to mogu biti i neki predmeti, npr. fotografije, odjeća ili crteži, koji se iznose pred sud da pokažu što se desilo

saslušanje – događaj tačno određenog datuma i vremena kad se sve osobe uključene u postupak sastanu da razmotre predmet ili da saslušaju dokaze; može se održavati u tužilaštvu ili na sudu

socijalni radnik/radnica (predstavnik centra za socijalni rad) – osoba koja radi s djecom i odraslima kad im je potrebna dodatna pomoć ili nadzor

posebne mjere – različiti načini na koje se pomaže djetetu svjedoku da dà iskaz iz zasebne prostorije ili iza paravana, putem video-linka

izjava – bilješka ili snimak koji napravi tužilaštvo ili policija o onome što je osumnjičena osoba rekla

predstavnik/predstavnica stručne službe – osoba specijalizovana za rad s djecom u krivičnom postupku, koja pomaže da postupak koji se vodi bude prilagođen Vašem djetetu, da dijete iskaže svoje mišljenje pred tužilaštvom ili sudom, da ispitivanje djece svjedoka bude obavljeno na najbolji način za dijete

svjedok – osoba koja ima informacije o nečemu što je važno za postupak pred sudom/tužilaštvom i koja treba to da ispriča u tužilaštvu ili na sudu

advokat/advokatica – osoba čiji je zadatak da pomogne svjedoku i da se postara da se zaštite njegovi/njeni pravni interesi

tužilac/tužiteljka – pravnik ili pravnica koji/koja prikuplja dokaze da je neko učinio krivično djelo, prekršio zakon, i koji/koja na sudu zastupa svoju odluku da se vodi krivični postupak; tu odluku zasniva na dokazima koji su prikupljeni u postupku pred tužilaštvom, a zastupa je iznoseći dokaze na sudu i postavljajući pitanja svjedocima o tome što su vidjeli, čuli, ili što im se desilo

sudija/sutkinja – pravnik ili pravnica koji/koja vodi predmet u sudu i donosi konačnu odluku

Svi izrazi koji su u ovoj publikaciji dati u muškom gramatičkom rodu odnose se bez diskriminacije i na ženski rod.

Vodič je pripremljen u okviru inicijative „Jednak pristup djece pravdi” koju implementira Ministarstvo pravde Crne Gore u saradnji sa najvišim pravosudnim institucijama, uz tehničku podršku UNICEF-a i finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške. Njegov sadržaj ne mora nužno predstavljati stavove UNICEF-a i donatora.
Dizajn i ilustracije Studio KOLARAC

unicef

za svako dijete